

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ETKİLEŞİMLİ KİTAP OKUMA PROGRAMININ 48-66
AYLIK ÇOCUKLARIN SES BİLGİSEL FARKINDALIK
BECERİLERİNE ETKİSİ**

Sema KAVCAR

DENİZLİ- 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEKLİSANS PROJESİ**

**ETKİLEŞİMLİ KİTAP OKUMA POGRAMININ
48-66 AYLIK ÇOCUKLARIN SES BİLGİSEL FARKINDALIK
BECERİLERİNE ETKİSİ**

Sema KAVCAR

Danışman

Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu proje çalışmasında; proje içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu projenin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Sema KAVCAR

TEŞEKKÜR

Proje çalışmam boyunca planlama, araştırma ve yazma surecindeki katkılarından dolayı danışman hocam Sayın Prof. Dr. Nesrin IŞIKOĞLU' na

Yüksek Lisans ve proje yazım dönemindeki çalışmalarımda sabır ve anlayış göstererek her daim beni destekleyen değerli eşim Ali Murat KAVCAR' a, sevgili ocuklarım Selim ve Semra'ya teőekkürü bir borç bilirim.

Sema KAVCAR

Denizli, 2022

ÖZET

Etkileşimli Kitap Okuma Programının 48-66 Aylık Çocukların Ses Bilgisel Farkındalık Becerilerine Etkisi

KAVCAR, Sema

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nesrin IŞIKOĞLU

Ocak 2022, 44 sayfa

Erken çocukluk döneminde çocuklara kitap okumanın dil, bilişsel sosyo duygusal alanlarda önemli etkileri vardır. Özellikle ilk okula hazırlık sürecinde kazanılan erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinde kitap okumanın yararlı etkileri bilinmektedir. Erken okuryazarlık becerileri arasında ses bilgisel farkındalık becerileri erken çocukluk eğitiminde desteklenen ve okul öncesi eğitimi programında yer alan kazanımlar arasındadır. Çocuklarda ses bilgisel farkındalığı geliştirmek için çeşitli sınıf içi uygulamalar ve müdahale programları geliştirilmektedir. Bu araştırmada etkileşimli okumanın çocukların ses bilgisel farkındalığına olan etkileri ele alınmıştır. Araştırmanın amacı, Etkileşimli Kitap Okuma programının 48- 66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık üzerindeki etkilerini incelemektir. Eylem araştırması deseninde gerçekleştirilen bu araştırmaya 2021-2022 Denizli ilinde resmi anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu 12 çocuk katılmıştır. Araştırmanın verilerin Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracının (EOBDA) (Karaman-Benli, 2013) aracının uygulamanın etkinliğini belirlemek amacıyla okuma etkinliklerinden önce ve sonra uygulanması sonucunda toplanmıştır. Anasınıfında altı hafta boyunca, haftada iki kez olmak üzere etkileşimli kitap okuma etkinlikleri planlanmıştır. Hazırlanan Etkileşimli Okuma Programı uygulandıktan sonra EOBDA kullanılarak çocukların ön test- son test puanları arasındaki fark hesaplanarak Etkileşimli Kitap Okuma Programının Erken Okuryazarlık Becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu çocuklardan oluşmaktadır. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem yöntemine göre seçilen 12 sayıda çocuk dahil edilmiştir. Araştırma da ön-test son-test kontrol grupsuz yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; gerçekleştirilen etkileşimli kitap okuma uygulamalarının,

çocukların ve ses bilgisel farkındalık performanslarını yüksek oranda desteklediği tespit edilmiştir. Etkileşimli kitap okuma programlarının daha uzun zaman diliminde uygulanarak, katılımcı çocuk sayısının daha fazla olduğu araştırmalarda ses bilgisel farkındalık becerilerine etkilerinin daha belirgin tespit edileceği açıktır. Ses bilgisel farkındalık becerilerinin okuma üstündeki önemini dikkate alırsak, verilecek ses bilgisel farkındalık eğitiminin, ilerideki okuma başarısına katkı sağlayacağı bu nedenle etkileşimli kitap okuma programı içinde desteklenen ses bilgisel farkındalık becerileri eğitiminin okul öncesi dönemden başlanarak verilmesinin, çocukların gelecekteki okuma performansı üzerinde önemli derecede etkisi olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Etkileşimli kitap okuma, ses bilgisel farkındalık, erken okuryazarlık

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. Sayıtlılar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Erken Okuryazarlık Yaklaşımları	5
2.1.1. Erken Okuryazarlık Bileşenleri	6
2.1.2. Etkileşimli Kitap Okuma ve Kuramsal Çerçeve.....	7
2.2. İlgili Araştırmalar	8
2.2.1. Etkileşimli Kitap Okuma ile İlgili Araştırmalar	8
2.2.2. Ses Bilgisel Farkındalık ile İlgili Araştırmalar	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	14
3.1. Araştırma Deseni	14
3.2. Evren ve Örneklem	14
3.3. Veri Toplama Araçları	14
3.3.1. Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı- Ses Bilgisel Farkındalık Alt Testi	15
3.3.2. Araştırmacı Öğretmen Günlüğü.....	15
3.3.3. Kontrol Listesi	15
3.4. Veri Toplama Süreci.....	15
3.5. Verilerin Analizi	16
3.5.1. Geçerlilik Güvenirlilik	16
3.5.2. Nicel verilerin analizi.....	16
3.5.3. Nitel verilerin analizi	17

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	18
4.1. Ses Bilgisel Farkındalık Testi Öntest-Sontest Sonuçları	18
4.2. Araştırmacı Öğretmen Günlükleri ve Kontrol Listeleri.....	18
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	20
5.1. Tartışma ve sonuç	20
5.2. Öneriler	23
KAYNAKÇA.....	24
EKLER.....	28
Ek-1 Eobda Kullanım İzni	28
Ek-2 Ses Bilgisel Farkındalık Becerileri Kontrol Listesi	29
Ek-3 Meb Uygulama İzni	30
EK-4 Veli İzin Formu	31
EK-5 Etkileşimli Kitap Okuma Etkinlik Planı Örneği	32
Ek-6 Uygulamada Kullanılan Hikaye Kitapları.....	34
ÖZGEÇMİŞ	35

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Erken çocukluk dönemi, çocuklara okuryazarlık farkındalığını edindirmek açısından bir dönemdir. (Senemoğlu, 2004). Çocukların dil becerileri, erken okuryazarlık becerilerindeki bireysel farklılıkları doğrudan etkilemektedir. Etkileşimli kitap okuma etkinlikleri; dil ve erken okuryazarlık becerilerinin kazanılmasına faydalı olan etkinliklerin başında gelmektedir (Whitehurst ve diğerleri, 1994). Etkileşimli kitap okuma etkinlikleri, çocuğun alıcı dil ve ifade edici dil becerilerini geliştirmekte; böylece dil becerilerinin gelişimine bir bütün olarak katkı sağlamaktadır (Yalavaç, 2020).

Ses bilgisel farkındalık becerisi; çocukların dili kazanma sürecinde ihtiyaç duyduğu ses birimlere karşı duyarlılıklarını ifade eder. Bu becerinin gelişimi erken çocukluk döneminde başlayıp ilerleyen yıllarda ilerlemeye devam eder ve okuma sürecine de fayda sağlar. Ses bilgisel farkındalık becerileri ilerideki okuma başarısının da en güçlü kılavuzu olarak kabul edilir. Ses farkındalığının değerlendirilmesi çocuğun ilerideki okuma başarısı hakkında ipucu verebilmesi aynı zamanda okuma becerileri açısından riskli grupta yer alan çocukların tespit edilmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Acarlar, Ege ve Turan, 2002).

Erken okuryazarlık becerilerinden olan ses bilgisel farkındalık; okuma yazma sürecini kolaylaştıran en kritik becerilerden biridir. Erken çocukluk döneminde Ses bilgisel farkındalığı geliştirme programlarına dahil olan çocukların okuma başarısını daha erken ortaya koyabildiklerini gösteren araştırmalar vardır (Taşkın, Sak ve Sak, 2015).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programında dil gelişimi alanında “Ses bilgisi farkındalığını gösterir.” kazanımı bulunmaktadır. Bu kazanım ses bilgisel farkındalık ile ilgilidir. Bu kazanımın göstergeleri; kelimelerin başlangıç ve bitiş sesini söyleme, aynı sesle başlayan-biten kelime türetme, şiir, hikaye ve tekerlemedeki kafiyeyi söyleme ve söylenen kelime ile kafiyeli farklı sözcük söylemedir. Okul Öncesi Eğitim Programında ilgili kazanım ve göstergeler var olmasına rağmen bu becerinin kazandırılması için gerekli ve yeterli kaynak olmadığı bir gerçektir. Ayrıca okuma yazmaya hazırlık denilince, okuma yazma öğretimi olarak algılandığı ve temeli olan fonolojik farkındalığın fonksiyonunun yeterince anlaşılmadığı gözlenmektedir (Parpucu, 2016).

Etkileşimli kitap okuma, yetişkinin yazılı metin üzerinden çocukla etkileşim kurması, çocuğu sürece dahil etmesidir. Bu etkinliklerde çocuğun neden-sonuç ilişkileri kurması, sorular sorması, sürece katılması ve hikayeye etkin olarak katılması desteklenir. Çocuğa okunan metinler aracılığıyla ve kullanılan stratejilerle çocukta okuma-yazmaya dair farkındalıklar geliştirilir. Bu sayede okuma yazmaya için gerekli ön koşul beceriler, kelimelerin anlamlarını öğrenme, kelimeleri doğru telaffuz etme, doğru cümle kullanımı, ses ve ses birim farkındalığı oluşması gibi beceriler de kazanılır. Erken okuryazarlık becerileri kazanımında bu beceriler önem arz etmektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, “Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin, ses bilgisel farkındalık becerileri üzerinde etkisi var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Etkileşimli kitap okuma programının 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda anasınıfında 6 hafta boyunca, haftada iki kez olmak üzere etkileşimli okuma etkinlikleri planlanacaktır. Uygulama öncesinde Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracının (EOBDA) (Kahraman-Benli, 2013) Ses bilgisel farkındalık testi kullanılarak öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerileri ölçülmüştür. Hazırlanan etkileşimli okuma programı uygulandıktan sonra tekrar EOBDA kullanılarak öğrencilerin ön test- son test arasındaki fark incelenerek EKOP’un Erken okuryazarlık becerilerine etkisi incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Erken okuryazarlık becerilerinin okuma yazmanın zeminini oluşturduğu dikkate alındığında erken çocukluk döneminde kazanılan, okuma-yazmaya temel olan bilgi ve becerilerin önemi artmaktadır. Erken okuryazarlık olarak adlandırılan kelime bilgisi, ses bilgisel farkındalık ve yazı farkındalığı ve harf bilgisi becerilerini içeren bu kavram, okuma ve akademik performansın en güvenilir yordayıcılarından kabul edilmektedir (Ergül, Sarıca ve Akoğlu, 2016).

Erken okuryazarlık becerilerinin çocuk için önemi dikkate alındığında, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının okul öncesi eğitimde yer alması daha da önem

kazanmaktadır. Oysaki, yurdumuzda hala bu konudaki akademik araştırmaların ve alan uygulamalarının çok az olduğu görülmektedir (Yalavaç, 2020).

Yurt içinde EKO tekniğinin çocukların ses bilgisel farkındalık üzerine etkisi ile ilgili sınırlı sayıda araştırma vardır. Bu araştırmalarda EKO etkinliklerinin uygulayıcısı ebeveynler ya da aday öğretmenlerdir. Etkileşimli kitap okuma uygulamasının sınıf ğretmeni tarafından uygulanıp ses bilgisel farkındalığa etkisinin incelendiği sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu da çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2021-2022 ğretim yılı birinci yarı dönem sonu Denizli ilinde seçilen bir ilkokulun anasınıfına devam eden çocuklarla sınırlıdır.
- Bu araştırma, veri toplama aracıdaki leme araçlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.
- EKOP uygulaması 6 hafta ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

- Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracının anasınıfına devam eden çocukların erken okuryazarlık becerilerini değerlendirmek için yeterli olduğu,
- Çalışma grubundaki çocukların normal gelişim gösterdikleri,
- Çalışma grubundaki çocukların benzer sosyo-ekonomik ve kültürel düzeye sahip oldukları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Erken Okuryazarlık: Erken okuryazarlık, okuma yazmayı öğrenmeden önce, çocukların okuma yazmaya ilgili bilgi, beceri ve tutumlarındaki gelişmelerin tümünü kapsar (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Bu bağlamda okuma yazma becerisi; zihinsel, sosyal, dil ve psikoloji ile ilişkili tarafları olan etkin bir süreçtir. Okuma-yazma becerisinin temelleri erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu becerilerin gelişimine, sadece gelişimsel faktörler etkilememekte, evre de rol oynamaktadır (Bayraktar ve Temel, 2014).

Ses Bilgisel Farkındalık: Sözcüğü oluşturan sesbirimlerinin farkına varma, sesleri bilme ve üstünde farklılıklar yapma becerilerini içerir. Ses bilgisi farkındalığı, söylenilen kelimelerdeki sesbirimlerin farkında olmaktır. (Gökkuş, 2016)

Etkileşimli Kitap Okuma: Okuyucunun okuma sırasında etkin dinleyici rolünde olması, çocuğa hikaye yönelik sorular sorarak konuşma imkanı vermesi, bilmediği kelimeleri açıklaması ve çocuğun cevaplarını tekrar ederek genişletmesidir (Ergül, Akoğlu ve Sarıca 2016).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Erken Okuryazarlık Yaklaşımları

Çocuklar dil becerilerini aşağıdan yukarıya, kademe kademe ilerleyerek ulaşırlar. Yani, okur-yazarlık bir gelişim sırası izleyerek, zamana yayılan geniş bir süreçte olgunlaşarak ortaya çıkar (Çelenk, 2003, s.78). Erken okuryazarlığın ne olduğu, nasıl geliştiği, nasıl kazandırılması gerektiğiyle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Okuryazarlıkla ilgili bu kuramsal görüşlerin, psikoloji ve psiko-linguistik temelli gelişimsel veya sosyoloji ve sosyo-linguistik temelli sosyokültürel dayanakları vardır.

Erken okuryazarlıkla ilişkili dört yaklaşım vardır.

- Olgunlaşmacı Kuram,
- Gelişimsel Kuram,
- Sosyokültürel Kuram ve
- Filizlenen Okuryazarlık Yaklaşımı'dır (Feyman Gök, 2013).

Olgunlaşmacı Yaklaşım: En güçlü savunucularından birinin Gesell'dir. Olgunlaşmacı yaklaşım, yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkmış ve çocukların davranış kazanmada doğuştan gelen biyolojik programın etkili olduğunu ileri sürmüştür. Olgunlaşmacı yaklaşım, gelişimi erken okuryazarlık becerilerinde ana etken kabul eder. Çevrenin bu becerilerin ediniminde çok az etkisi olduğunu savunur.

Gelişimsel Yaklaşım: Kurucusu Thorndike'dır. Çocukların okuma yazma becerilerini kazanmaları için gelişimsel olarak hazır oluşun gerekliliğini ancak okuma yazma becerilerini kazanmada çocuğun öğrenme sürecindeki yaşantılarının da etkili olabileceğini iddia eder. Gelişimsel yaklaşım, biyolojik olgunlaşma ve çevresel faktörleri gelişimi etkileyen faktörler olarak alır. Bu görüşün eleştirilen yanı şudur: Erken okuryazarlığın gelişmesini sağlayan ön koşul davranışlar göz ardı edilerek, eğitim materyalleriyle kazandırılan okuma yazma eğitimi dışında gerçekleşen yaşantılar yok sayılmaktadır.

Sosyokültürel Yaklaşım: Bourdieu tarafından geliştirilen teoriden doğmuştur. Bourdieu'ya göre öğrenme; içinde yaşanılan çevredeki sosyokültürel yaşantılarda gerçekleşir. Okuma yazma etkinlikleri ve eğitimlerin amacı, eleştirel okuryazarlıktır. Çocukların okuryazarlık uygulamalarına katılan aile ve sosyal çevresi, onların sosyalleşmesine katkı sağlar (Karaman, 2015).

Gelişen okuryazarlık: Filizlenen okuryazarlık ve kendiliğinden gelişen okuryazarlık vb. şekillerde dilimize çevrilmiş olan yaklaşımın kurucusu Piaget'dir. Piaget, öğrenmenin, çocukların etkin katılımları ile ortaya çıktığını dile getirmektedir. Çocukların gerçek okuryazarlık etkinliklerine dahil olarak okuryazar olmaları sağlanabilir (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Gelişen okuryazarlık yaklaşımı, diğer erken okuma teorilerinden; okumanın çocuğun bebekliğinden başlayarak etkilendiği görüşüyle ayrılmaktadır. Bu yaklaşıma göre, dilin bütün bileşenleri erken okuryazarlık becerileri arasındadır (Gökkuş, 2016).

2.1.1. Erken Okuryazarlık Bileşenleri

Ses bilgisel Farkındalık: Konuşma dilinin bir parçası olan ses bilgisel farkındalık; kelimelerin ses ve hecelerden oluştuğunu fark etmek, sözcüklerin başladığı ve bittiği seslerin ayrımını yapmak, uyaklı kelimeleri bulmak gibi becerileri içerir. Bu farkındalık, kelimeleri seslerine ayırma ve benzer seslerden meydana gelen seslerin farkına varma gibi becerilerin edinimi şeklinde de tarif edilebilir. Ses bilgisi farkındalığı, okuma becerisinin en güvenilir yordayıcılarından olan erken okuryazarlık becerilerindedir. Okuma becerilerinin gelişimini ses bilgisi farkındalığının yetersizliği olumsuz, gelişimi de olumlu yönde etkilemektedir. Okumayı öğrenmede ve iyi bir okuyucu olabilmede ses bilgisi farkındalığı becerileri etkilidir. (Ergül, Akoğlu ve Dolunay Sarıca, 2017).

Yazı Farkındalığı: Diğer erken okuryazarlık becerisi de yazı farkındalığıdır. Yazı farkındalığı becerileri; çocuğun etrafındaki simge ve işaretlerin farkına varması ile başlar. Kitabı doğru şekilde tutma, sayfaları doğru şekilde çevirme, okumaya doğru yerden başlama gibi kazanımları içerir. Ayrıca okumanın soldan sağa doğru olduğunu fark etme, harflerin kelimeleri ve kelimelerin de cümleleri meydana getirdiğini kavrama gibi beceriler de yazı farkındalığına ait göstergelerdendir (Bayraktar, 2018).

Alfabe-Harf Bilgisi: Çocuklar alfabenin harflerini fark etmeye, okula başlamadan önce başlar. Bu, çocukların harfleri isimlendirmesi değil, etraflarında gördükleri yazılı malzemelere ilgi göstermeleridir. Çocuklar isimlerini yazma girişimlerinde, bu simgelere "harf" denildiğinin farkına varırlar. Çocukların etraflarındaki yazılı materyalleri fark etmeleri filizlenen okuryazarlık için mühim bir göstergedir. Etrafımızda yazılı olan birçok kelime, harf, sayı ve simgelere "çevresel yazılar" denilir. Çevresel yazıları algılamak erken okuryazarlık için önemlidir (Karaman, 2013).

Anlama Becerileri: Anlama, birinin duygularını, isteklerini, düşüncelerinin farkına varmak, değerlendirmek anlamına gelir (Türkçe Sözlük, 1998). Çocuklar, yazılı materyallerle karşılaşınca, okuma bilmeseler dahi, yetişkinleri taklit ederek okuyormuş gibi yaparlar. Okuma becerileri, bebekliği de içine alır ve bu kazanımların, ifade etme ve anlama becerilerinin temelleri olarak düşünülebilir. Bu dönemde öğretmenlerin çocuklara konuşma, dinleme, okuma ve yazma çalışmalarlarıyla örnek olması gerekir. Böylece erken okuryazarlık becerileri sağlam temeller üzerine oluşmuş olur (Avcu ve Aksoy, 2016).

Yazı Yazma Becerileri: Erken okuryazarlık becerileri kazanılırken çocuklar harf ve ses ilgisini kavrayamazlar da bazı çizimler gerçekleştirirler. Bu çizimlerine mana verirler. Harfler gibi bazı şekiller çizerler. Sonra bu karalamaları okuyor gibi gösterirler. Çocukların bu davranışına “yalancı okuma” da denilebilir (Çelenk, 2003). Çocuklar yazma deneyimlerine kendi isimlerini, isimlerinin baş harflerini yazarak başlar. Bu onların ilk anlaşılır yazıdır. Çocuklar harfleri görsel olarak tanıdıkça, isimlerindeki harflerle bildiği kelimeler arasındaki ilgiyi fark ederler. Sonraki aşamada diğer harfleri de yazmaya çalışırlar (Özbek Ayaz, 2015). Yazma becerisi, çizgi çizme, kalemi doğru tutma, el-göz koordinasyonunu, yazının yönüne uygun şekilde yazma gibi fiziksel becerileri içeren bir beceridir (Bay, Altun ve Şimşek Çetin, 2014).

2.1.2. Etkileşimli Kitap Okuma ve Kuramsal Çerçeve

Ekolojik model, sosyal bağlamın yaşam boyu gelişim ve öğrenmede oynadığı kritik rolü ortaya atan kuramsal yaklaşımdır. Bu kuramın özellikle erken çocukluk dönemi çalışmalarına yön verdiği görülmektedir (Bronfenbrenner,1979). Ekolojik yaklaşım, çocukların yaşadıkları çevrede etkileşimde buldukları kişilerle o toplumun kültürel değerleriyle ilişkilerini açıklayan ve insan gelişiminde biyolojik, toplumsal, kültürel ve psikolojik etmenlerin birbirleriyle etkileşimini vurgulayan bir kuramdır.

Etkileşimli okuma, kitap okuma dışında herhangi bir etkinlikte çocuğa sağlanacak dil uyaranlarından daha fazlasını doğal bir süreçte sağlayan etkileşime dayalı bir etkinliktir. Yetişkin bu süreçte diğer bakım ve oyun etkinliklerine kıyasla objeleri adlandırma, hikayede yer alan kişiler, nesne ve durumlarla ilişkili sohbet, soru sorma, yanıtlarını/düşüncelerini açma gibi tekniklerden faydalanmakta ve hikayeyi birkaç kez okuyarak edinilenleri yerleştirmeyi hedeflemektedir.

Etkileşimli Kitap Okumanın, çocukların okuryazarlıkla olumlu tutum geliştirmelerinde katkı sağladığı gözlenmektedir. Kendini anlatma imkanı bulan, dinleyici

olmak yerine etkinlikte aktif rol alan, yeni sözcükler öğrenen ve öğrendiklerini tekrarlama imkanı bulan çocuklar, erken okuryazarlıkla ilgili olumlu tutum geliştirmektedirler (Ergül ve diğerleri, 2016).

Etkileşimli okumanın çocukların yazı farkındalığı ve ses bilgisel farkındalık becerilerine etkisini inceleyen çalışmalar, yetişkinin okuma sırasında yazıyı parmakla takip etmesi ve çocuğa öğretmeyi hedeflediği sesleri vurgulayarak okuması gibi stratejilerin bu becerilerde anlamlı ilerlemeleri sağladığı görülmüştür (Bayraktar, 2018). Dil gelişiminin desteklenmesi amacıyla erken çocukluk döneminde birlikte kitap okuma, okuma materyalleri açısından zengin bir ortam sağlama gibi önerilmektedir (Işıkoglu Erdoğan, 2016).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Etkileşimli Kitap Okuma ile İlgili Araştırmalar

Yalavaç'ın (2020) Etkileşimli kitap okumanın erken okuryazarlık becerilerine etkisini incelediği araştırmanın evrenini 5-6 yaşlarında okul öncesi eğitimi alan çocuklar oluşturmuştur. Araştırma neticesinde anne-babaları tarafından etkileşimli kitap okunan çocuklar ile okunmayan çocukların EOBDA'dan elde ettiği puanlar karşılaştırıldığında deney grubu için pozitif bir fark tespit edilmiştir.

Yalman (2020), kütüphanede verilen kitapların eğlenceli dünyası eğitim programının çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisini incelediği araştırmasında, araştırma örneklemini okul öncesi eğitim alan, 4-5 yaş grubu 24 çocuktan meydana gelmiştir. EOBDA ile ön testler uygulanmıştır. On iki hafta süren kitapların eğlenceli dünyası eğitim programı deney gruplarına uygulanmış, eğitim bitince son test yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Buna göre; kontrol ve deney grupları ön test puanları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Son testte ise deney grubunda pozitif yönlü farklılık görülmüştür. Araştırmanın neticesinde çocukların erken okuryazarlık becerileri üzerinde kitapların eğlenceli dünyası eğitim programının olumlu bir etkisi vardır.

Çetin (2019), erken okuryazarlık becerileri eğitim programının okul öncesi dönemindeki çocukların erken okuryazarlık ve erken matematik becerileri üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada, deney grubundaki çocuklara 12 haftalık süreyle hazırlanan erken okuryazarlık becerileri eğitim programı uygulamıştır. Kontrol grubundaki çocuklara bu eğitim uygulanmamıştır. Uygulama sonrası son testler uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre çocukların erken okuryazarlık ve erken matematik becerileri üzerinde

erken okuryazarlık becerileri eğitim programının olumlu yönde etkilediği neticesine varılmıştır. Ayrıca, çocukların fonolojik farkındalık ve yazı farkındalığı becerileri ile erken matematik becerilerinin birbirini etkilediği tespit edilmiştir.

Acar Şengül (2019) çalışmasında dil problemi olan çocuklara etkileşimli kitap okuma uygulamasının, onların ifade edici dil becerileri ve ev ortamlarındaki okur-yazarlık durumlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Hacettepe üniversitesi 'nin dil ve konuşma ünitesine başvuran çocuklar ile yarı deneysel desende çalışma yapılmıştır. Araştırma bulguları göstermektedir ki gelişimsel olarak dil problemi saptanan 29-36 aylık çocuklarla gerçekleştirilen diyaloga dayalı okuma etkinliğinin çocukların ev okuryazarlık ortamları ile dil gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

Bıçakçı, Er ve Aral (2018) çalışmalarında ebeveynlerin diyaloga dayalı okuma yapmalarının çocukların dil gelişimine etkilerini incelediği araştırmada deneysel çalışma yapılmıştır. Araştırmaya okul öncesi eğitimi gören çocuklar ve anneleri alınmıştır. Kullanılan testlerin sonucunda çocukların dil gelişim seviyelerinin beklenen düzeyde olduğu tespit edilirken, kontrol ve deney grubunun ön-son test sonuçlarında anlamlı değişiklik tespit edilmiştir.

Efe ve Temel (2018), düşük sosyokültürel düzey çocuklara gerçekleştirilen Diyaloga dayalı okuma programının yazı farkındalığına etkisini incelediği araştırmada; gerçekleştirilen diyaloga dayalı okuma uygulamalarının, düşük SED deki ailelerin çocuklarının ve eğitim dili anadilinden farklı olan çocukların yazı farkındalıklarının yüksek seviyede desteklediği bulunmuştur.

Tetik ve Erdoğan'ın (2017), etkileşimli okuma ve geleneksel birlikte okumanın dil gelişimine katkılarını inceledikleri çalışmaya 104 çocuk dahil edilmiştir. "Marmara Dil Gelişim Ölçeği" ve "Peabody Resim-Kelime Testi"nin kullanıldığı araştırma sonucunda; deney grubunun ön-son test sonuçlarının olumlu yönde değiştiği; ayrıca DDO'nın yapıldığı grup ile normal okumanın gerçekleştirildiği gruptakilerin dil puanlarının ddo grubu lehine olduğu tespit edilmiştir.

Ergül, Akoğlu, Karaman ve Dolunay Sarıca (2017) Etkileşimli kitap okumanın çocukların dil ve erken okuryazarlık becerilerine uzun zamanlı etkilerini incelemek amacıyla, okul öncesi dönemde uygulanan EKO etkinliklerinin birinci sınıftaki etkileri araştırılmıştır. Çalışma grubu, etkileşimli kitap okuma uygulamalarına dahil olmuş yetmiş ki ve dahil olmamış yetmiş üç birinci sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Etkileşimli Kitap Okuma uygulamalarına dahil olan çocuklar, katılmayan çocuklarla; sözü geçen beceriler

dikkate alınarak karşılaştırılmıştır. Etkileşimli kitap okuma etkinliklerine dahil olmuş çocukların, dahil olmayanlardan daha yüksek performans gösterdiğini ortaya koymuştur.

Erdoğan, Şimşek ve Canbeldek' in (2017) ev temelli etkileşimli kitap okumanın çocukların dil gelişimlerine etkisinin incelendiği araştırmaya 32 ebeveyn ve çocukları katılmıştır. Ebeveynlere DDO semineri verilmiş velilerin çocuklarına etkinlikleri gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Ön-son test olarak araştırmaya katılan çocukların dil gelişimlerini ölçmek için TEDİL uygulanmıştır. Araştırmaya göre; ev temelli etkileşimli kitap okumanın çocuklarının dil gelişimlerini desteklediği tespit edilmiştir.

Çelebi Öncü'nün (2016), diyaloga dayalı okumanın çocukların sosyal gelişimlerine etkisini incelediği çalışma, çocuklara kitap okuma vasıtasıyla, hikayelerde geçen temel fikir ile kahramanların sosyal niteliklerini fark etmelerine ve dayanışma ve paylaşma gibi tutumlarına ilişkin düşüncelerini pekiştirmek için ebeveyn ve çocuğun diyaloga dayalı kitap okumasını incelemektedir. Çalışmaya anasınıfına devam eden 20 çocuk ve anne-babaları katılmıştır. Araştırma neticesinde ebeveynleri ile DDO yapan çocuklar, okuma yapmayanlarla kıyaslandığında, sosyal olayları anlama ve problemler çözüm bulma, hikayeleri güzel bir şekilde bitirme becerilerinde belirgin seviyede farklılık tespit edilmiştir.

İşıkoğlu Erdoğan, Atan, Asar, Mumcular, Yüce, Kıracı, Kilimlioğlu (2016) evde ve okuldaki etkileşimli okuma etkinliklerinin niteliğini ölçtükleri çalışma, anaokuluna devam eden dört-beş yaşındaki çocukların öğretmen ve anne babalarıyla yürütmüştür. Elde edilen bulgularda; anne-baba ve eğitimcinin birlikte okuma yönteminde çoğu zaman okuyucunun etken, çocuğun edilgen olduğunu göstermektedir. Çocukların yapılan okuma faaliyetlerine katılımlarının az olduğu ve beklentinin aksine, anne ve babaları ile beraber olduklarında okuma etkinliğine daha az katılım sağladıkları ortaya konmuştur. Diğer taraftan öğretmenleri ve anne-babaları ile okuma etkinliği yapan çocukların okuma sonrası yapılan etkinliklere gösterdikleri katılım derecesi benzer seviyede bulunmuştur.

Ergül, Sarıca ve Akoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada diyaloga dayalı kitap okumanın dil ve erken okuryazarlık becerilerinin ilerlemesinde kullanılan etkin bir uygulama olduğunu vurgulanmıştır. Betimsel çalışmada diyaloga dayalı okuma yönteminin erken okuryazarlık becerilerine katkıları tartışılmıştır.

Özbek Ayaz (2015) SED dikkate alınarak çocuklara gerçekleştirilen okuryazarlık etkinliklerinin değişiklik arz edip etmediği araştırılmıştır. Araştırmanın 250 veli yer almaktadır. Ailelerin SED leri dikkate alındığında gerçekleştirdikleri etkinliklerin çeşit ve

görülme sayısına göre farklılaştığı araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Bu farklılaşmanın sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin lehine olduğu görülmektedir.

Tetik (2015), etkileşimli okuma ile okunan hikayelerin çocuklarının dil gelişimine etkisini araştırdığı çalışmasında 48-60 ay arasındaki 104 çocuk dahil olmuştur. Deney grubuna ddo tekniği ile kitap okunmuş, kontrol grubuna herhangi uygulama yapılmamıştır. Sonuç olarak dört beş yaş çocukların dil gelişimine DDO tekniği ile kitap okumanın olumlu etki yaptığı tespit edilmiştir.

Şimşek ve Işıkoğlu Erdoğan (2015) tarafından yapılan araştırmada düşük sed ailelerin çocukları ile dört-beş yaş grubu 46 çocuk ile yapılan çalışmada, çocuklara dört hafta süresince etkileşimli okuma yapılırken, kontrol grubuna ortak okuma yapılmıştır. Çocukların dil gelişimleri belirlenmiş ve DDO'nun bu becerileri geliştirdiği tespit edilmiştir.

Işıkoğlu Erdoğan'ın (2015), anne-babaların çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdikleri okuma etkinliklerini incelediği araştırmaya 348 veli dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin etkileşimli okuma, okuma uygulamaları ve okuma yazmaya dikkat çekme boyutlarını ara sıra, model olma ve okuma-yazma öğretimi alt boyutlarını "nadiren" gerçekleştirdikleri bulunmuştur.

Akoğlu, Ergül ve Duman (2014), diyaloga dayalı okumanın korunmaya muhtaç çocukların dil becerilerine etkilerinin incelendiği araştırmada tek deneysel gruba çalışılmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak "Denver Gelişimsel Tarama Testi II" kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna, gelişimlerinin normal gelişimden farklılaştığı belirlenen çocuklar dahil edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, gerçekleştirilen diyaloga dayalı kitap okumanın kelime sayılarında artışa sebep olduğu ortaya konmuştur.

Feyman Gök (2013)'ün, anasınının okuryazarlık malzemeleri bakımından zenginleştirilmesinin çocukların okuryazarlık becerilerine katkısını incelendiği çalışmanın neticesine göre; bu durum çocukların söz konusu davranışlarının görülme sıklığını çoğaltmıştır.

2.2.2. Ses Bilgisel Farkındalık ile İlgili Araştırmalar

Ergül, Ökcün Akçamuş, Akoğlu, Bahap Kudret, Kılıç Tülü, Demir, Okşak, (2020) çocukların anasınıfındaki ses bilgisel işleme yetilerinin; okuma başarısını yordama durumunu incelemiştir. Araştırma sonucuna göre; hızlı isimlendirme, ses bilgisel farkındalık, ve fonolojik hafıza becerilerine ait ortalamaların süreçte yükseldiği ve bu

yetilerin okumaya değişik yönlerden fayda temin ettiği tespit edilirken, anasınıfı güz dönemindeki ses bilgisel farkındalığın birinci sınıf birinci dönem sonundaki okuma başarısını yordadığı, anasınıfı bahar dönemindeki adlandırma ve ses bilgisel belleğin ise birinci sınıf güz dönemi sonundaki okuma başarısını fonolojik farkındalık ile yordadığı saptanmıştır.

Parpucu, Dinç (2017) Seslerin renkli dünyası programının çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerine etkisinin incelendiği araştırmada resmi anasınıflarına devam eden çocuklara hazırlanan etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda uygulama yapılan çocuklar, uygulama yapılmayanlara göre ses bilgisel farkındalık düzeylerinde olumlu yönde farklılık göstermiştir. Buna göre fonolojik farkındalık becerilerini geliştirmede seslerin renkli dünyası Programının etkili olduğunu söylenebilir.

Altun, Taştekin Erden ve Snow (2016), ses ve yazı farkındalığını destekleyen ev içi kaynakların incelenmesini amaçladıkları araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; evdeki kitap sayısı ile fonolojik farkındalık sonuçları ve yazı farkındalık sonuçlarıyla evdeki kitap sayısında anlam ifade eden bir fark bulunmadığı; fakat kitap okuma zamanıyla, fonolojik farkındalığın arasında anlam ifade eden farklılığın gözlendiği; okuma süresi ile yazı farkındalığı ve tv izleme zamanıyla fonolojik ve yazı farkındalığı sonuçlarının ve bilgisayar kullanma zamanıyla fonolojik ve yazı farkındalık sonuçlarının anlam ifade eden bir farklılığın gözlenmediği tespit edilmiştir.

Turan ve Akoğlu (2014 normal gelişim gösteren ve dil problemi yaşayan çocukların anne-babalarının erken okuryazarlık yaşantılarına ait farkındalık seviyelerini aynı zamanda çocukların var olan ses bilgisel farkındalık becerileri ile erken okuryazarlık yaşantılarının ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma bulgularında ses bilgisel farkındalık yetkinlikleriyle ailenin desteklediği erken okuryazarlık yaşantılarının değiştiği görülürken; ses bilgisini içeren becerilerde dil problemi yaşayanların seviyelerinin düşük olduğu; kitap okunmasını istemeleri, okunan kitabı işaret etmeleri ya da kitap hakkında konuşmaları, kendi kendine hikâye anlatmaları ve çocuklara kitap okuma sıklığı dil problemi yaşayanlarda daha az gözlenmiş diğerlerine göre anlam içeren bir farklılık tespit edilmiştir.

Bayraktar (2013) çalışmasında, okuma yazmaya hazırlık eğitim programının çocukların yazı-ses duyarlılığı ve okuma-yazma becerilerine katkısını incelemiştir. Okuma yazmaya hazırlık eğitim programının etkililiğini belirlemek için çocuklara testler uygulanmış ve izleme gerçekleştirilmiştir. “Fonolojik Farkındalık Ölçeği” kullanılarak ses farkındalıkları belirlenmiştir. Araştırma sonucunda okuma yazmaya hazırlık eğitim programının çocukların yazı ve kelime farkındalığı, alfabe bilgisi, ses bilgisel farkındalık

okuma yazma becerilerini desteklediği tespit edilmiştir. Aynı zamanda çalışmaya dahil olan çocukların ilkokula başladıklarında pozitif yönde desteklediği tespit edilmiştir.

Sarı (2012), çalışmasında erken çocukluk dönemi ses bilgisel farkındalık aracını geliştirmiştir. Çalışma anasınıflarına devam eden 60-72 aylık yedi yüz otuz üç çocukla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik durumu ile çocuğun fonolojik duyarlılığı arasında anlam ifade eden bir ilgi tespit edilmiştir.

Karaman ve Üstün (2011); okul öncesine devam eden çocukların ses bilgisel farkındalıklarının çeşitli faktörlere dikkate alınarak incelediği araştırmanın çalışma grubunu, anasınıflarına yüz altmış iki çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; çocukların, ses bilgisel farkındalık bakımından sosyo kültürel topluluklar arasında anlam ifade eden bir farklılık bulunmuştur.

Turan ve Akoğlu (2011), verilen fonolojik farkındalık etkinliklerinin çocukların bu becerilerin alt boyutları üzerindeki etkisini incelemek için anasınıfına devam elli dokuz çocuk dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda uygulanan etkinliklerin artikülasyon becerileri bakımından iki grup arasında anlam içeren bir fark tespit edilmediği; ama işitsel beceriler bakımından uygulama yapılanların olumlu yönde ilerlemesi tespit edilmiştir.

Erdoğan'ın (2009) ses bilgisel farkındalık becerisi ile okuma-yazma becerisinin ilişkisini incelediği araştırma birinci sınıf yüz yirmi altı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çocukların okuryazarlık ve ses bilgisel farkındalık seviyeleri dönem başında tespit edildikten sonra okulda okuma-yazma öğretimine başlanmıştır. İlgili beceriler ilk dönemin ortasında ve sonunda ve ikinci dönem ortasında ölçülmüştür. Çalışmaya katılanların dönem ortasındaki okuma performansında fonolojik duyarlılıklarının etken olduğu tespit edilirken; ilerleyen süreçte bu etkinin sürmediği görülmüştür. Okuduğunu anlama üzerinde fonolojik farkındalık becerisinin etkisinin olmadığı ayrıca yazma performanslarında fonolojik farkındalık becerisinin etkili olduğu bulunmuştur. Ancak bu etkinin ilerleyen süreçte sürmediği tespit edilmiştir.

Karaman (2006) anasınıfına giden farklı sosyo-kültürel seviyedeki çocukların ses bilgisel farkındalıklarını değişik etkenler açısından incelediği çalışmasında sosyo-ekonomik düzeylerin ses bilgisel farkındalık performanslarını etkilediği belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma türlerinden eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Eylem araştırmaları, bilgi üretmekten ziyade eğitim-öğretim yöntemlerini geliştirmeyi, karşılaşılan problemlere çözüm aramayı ve bulunan çözüm yollarını değerlendirmeyi hedefler. Yaparak-deneyimlererek öğrenmeyi içerir. Araştırma ve uygulamanın birleştiği ve sonuçların uygulamaya direk aktarımının sağlandığı bir yaklaşımdır.

Nitel araştırma yöntemlerinde altı çizilen “araştırmacının katılımcı rolü ve süreçte veri toplama aracı olması” eylem araştırmasında güçlü şekilde hissedilir. Çünkü uygulayıcı çoğu zaman araştırmacının kendisidir. Yada araştırmacı ile uygulayıcı eğitim ortamında karşılaşılan probleme birlikte çözüm bulma çabasıdır. Son yıllarda eğitimde yaygın şekilde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 Denizli ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokul bünyesindeki anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu 12 çocuktan oluşmaktadır. Çalışma grubu olasılığı bilinmeyen örneklemden kolay ulaşılabılır örneklem yöntemine göre seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Eylem araştırmacısı belirlenen araştırma soruları kapsamında problemin çözümüne yönelik öneriler elde edebilmek için sistematik veriler toplamaktadır. Eylem araştırmalarında toplanan verilerin niteliğini arttırmak için çeşitli veri kaynaklarından veriler toplanmakta ve karşılaştırmalar yapılarak verilerin geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Eylem araştırmalarında çeşitleme (triangulation) veri toplama araçlarında, veri toplama kaynaklarında ve veri toplama tekniklerinde çeşitli kaynaklara yönelmek anlamına gelmektedir.

Uygulamaya yönelik nicel veri kaynağı “Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracının” (EOBDA) Ses Bilgisel Farkındalık Becerileri alt testi, nitel veri toplama araçları ise; araştırmacı günlüğü, kontrol listeleri olarak belirlenmiştir.

3.3.1. Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı- Ses Bilgisel Farkındalık Alt Testi

Karaman (2013) tarafından geliştirilen Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı beş alt test ve toplam 96 maddeden oluşmaktadır. Ses Bilgisel Farkındalık Alt Testi Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nda yer alan birinci alt testtir. Ses bilgisel Farkındalık Alt Boyutu beş alt testten; toplam 54 maddeden oluşur. Değerlendirme ölçeğinde yer alan tüm soruların değerlendirilmesi, doğru cevaplar için 1, yanlış cevaplar için 0 olacak şekildedir. Çalışmada alınan puan ne kadar yükselirse buna paralel olarak başarı düzeyi de yükselecek şekilde planlama yapılmıştır.

Hazırlanan etkileşimli kitap okuma etkinliklerini uygulamadan önce ve uyguladıktan sonra EOBDA birinci alt testi olan ses bilgisel farkındalık becerilerini değerlendirme testikullanılmıştır. EOBDA kullanımını için gerekli izinler alınmıştır (Ek-1).

3.3.2. Araştırmacı Öğretmen Günlüğü

Araştırmacı araştırmanın başlangıcından sonuna kadar tarihsel bir sıralama ile gözlemlerini, izlenimlerini, kısa notlarını, direkt alıntılarını, hatta duygu ve düşüncelerini, gözlemlerini not almıştır. Bu günlük araştırmacıya araştırma soruları ile ilgili bütüncül bir bakış açısı kazandırarak verilerin analizi sürecinde araştırmacıya yol haritası olur.

3.3.3. Kontrol Listesi

Ses bilgisel farkındalık becerilerinden oluşan kontrol listesi oluşturularak süreç içinde çocukların davranışları kayıt altına alınmıştır. Öğreci kontrol listesinde ses bilgisel farkındalık ile ilgili beceriler yer almaktadır. (Ek-2)

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın içeriğini açıklayan bir rapor ve uygulama izni için gerekli belgeler ile Denizli Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuruda bulunulmuş ve valilik oluru alınmıştır (Ek-3). Velilerle görüşülerek çalışmanın içeriği, süresi, uygulama hakkında bilgi verilmiş, “veli izin formu” dağıtılarak formu doldurmaları rica edilmiştir (Ek-4). Ölçek için uygun ortam ve materyallerle, uygulama sınıfına alınan çocuklara bireysel olara 2 günde 12 öğrenciye Ses bilgisel farkındalık testi uygulanmıştır. Sınıf mevcudu 14 dır. Ancak iki öğrenci kaynaştırma öğrencisi olması sebebiyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya ve ölçeğe uygun olarak hazırlanan etkileşimli kitap okuma programı planlarının amacı 5-6 yaş çocuklarının ses bilgisel farkındalık becerilerini

geliştirmektir. Planların hazırlanması aşamasında alanyazını incelenmiş, ardından Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Okul öncesi eğitim programına bakılarak kazanım ve göstergeler arasından; erken okuryazarlık ve ses bilgisel farkındalık becerilerine uygun olanlar alınmıştır. Hazırlanan program haftada 2 gün olacak şekilde 6 hafta uygulanmıştır. (Ek-5) Hazırlanan eğitim programında erken okuryazarlık becerilerini ve ses bilgisel farkındalık becerilerini desteklemeye yönelik 6 tane hikaye kitabı seçilmiştir. (Ek-6) Uygulamalar gerçekleştirildikten sonra, Ses bilgisel farkındalık becerileri testi, bireysel olarak yeniden uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Uygulama öncesi, uygulama süreci ve uygulama sonrası toplanan nitel veriler için betimsel analiz, nicel veriler ses bilgisel farkındalık ön test-son test sonuçları analizi için Spss 26 paket programı kullanılmıştır. Veri analizine geçmeden önce normal dağılıma sahip olup olmadığı incelenmiş ve normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Ancak örneklem sayısının az olması nedeniyle ($n < 30$), ses bilgisel farkındalık testi ön test-son test arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla parametrik olmayan "Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi"nden yararlanılmıştır.

3.5.1. Geçerlilik Güvenirlik

Sesbilgisel Farkındalık Becerilerini Değerlendirme alt testinin tümü için bulunan güvenilirlik değerinin yüksek, faktörlere ait güvenilirlik değerlerinin ise özellikle 0.70'ten düşük olan değerler için göreceli olarak kabul edilebilir olduğu yorumu yapılabilir. (Karaman, 2013, s.132-153).

3.5.2. Nicel verilerin analizi

Çalışmanın nicel verileri için çalışma grubunda yer alan çocukların ses bilgisel farkındalık becerileri alt testinden elde ettikleri puanlar öntest sontest verileri olarak SPSS 26 paket programına girilmiştir. Alanyazınında gruptaki örneklem sayısı genellikle 30'dan az olduğunda parametrik testler yerine onların parametrik olmayan karşılığı kullanılması gerektiği; çünkü denek sayısı azaldıkça parametrik testlerde varsayımların bozulma olasılığı arttığıyla ilgili bilgiler mevcuttur (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2007) . Bu sebeple; Ekop'un ses bilgisel farkındalığa etkisinin incelendiği bu araştırmada verileri analiz etmek amacıyla nonparametrik test kullanılmıştır. Örneklem grubuna uygulanan işlem sonucunda Erken Okuryazarlık Becerileri Değerlendirme aracının ses bilgisel

farkındalık alt testi puanlarında artış olup olmadığı, varsa bu artışın anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını saptamak amacıyla Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

3.5.3. Nitel verilerin analizi

Araştırmanın nitel verilerinden araştırmacı günlüklerinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı, uygulamaya başlamadan önce belli maddeler belirleyip günlüğü bu maddeler çerçevesinde tutmuştur. Öğretmenin etkileşimli okuma için hazırladığı sorular ve düzeyleri, etkinlikte kullanılan materyaller, hikaye öncesi- sonrası etkinlikler ve çocukların hikayeye olan ilgileri olmak üzere dört genel çerçevede günlük tutulmuştur. Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra araştırmacı tarafından çocuklar Ç1, Ç2, Ç3,...Ç11, Ç12 şeklinde kodlanmıştır.

Öğrenci kontrol listeleri uygulama sürecinde öğrencilerin gelişimini gözlemlemek ve ilgilerini fark etmek açısından araştırmacıya yol gösterici olmuştur. Öğrenci kontrol listesinde ses bilgisel farkındalık ile ilgili beceriler yer almaktadır. (Ek-2)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, incelenen “Etkileşimli kitap okuma programının 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine olan etkisinin” bulguları ortaya konulmuştur. Etkileşimli kitap okuma programının 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerine etkisi var mıdır?” sorusuna cevap vermek için etkileşimli kitap okuma programı uygulanan çocukların başlangıçta ve 6 haftalık uygulama sonunda testlerden aldıkları puanlar ve nitel olarak elde edilen; araştırmacı öğretmen günlüğü ve kontrol listesi sonuçları karşılaştırılmıştır.

4.1. Ses Bilgisel Farkındalık Testi Öntest-Sontest Sonuçları

Çocukların ses bilgisel farkındalık ön ve son testlerden aldıkları puanlar “Etkileşimli kitap okuma programının 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık becerileri üzerinde etkisi var mıdır?” problemini yanıtlamak amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.1. Ses Bilgisel Farkındalık Alt Testi Toplam Ön Test-Son Test Puanına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test-Ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Negatif Sıralar	0	,00	,00	3,06*	.02
Pozitif Sıralar	12	6,50	78,00		
Eşit	0				

*Negatif Sıralar Temelli

Tablo 1’ in sonuçlarına bakıldığında Sesbilgisel Farkındalık Becerisi testi toplam puanları ($z = 3,06$ $p < 0,05$) puanları istatistiksel olarak son test lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, Etkileşimli Kitap Okuma Programının çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerini geliştirme açısından önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

4.2. Araştırmacı Öğretmen Günlükleri ve Kontrol Listeleri

Araştırmacı öğretmen günlüğünde veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda önceden belirlenen dört başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır. Etkileşimli okuma için hazırlanan sorular ve düzeyleri, etkinlik materyalleri , hikaye öncesi- sonrası etkinlikler ve çocukların hikayeye olan ilgileri bu maddelerdir.

Araştırmacı Öğretmen Günlükleri ve Kontrol listelerinden örnekler:

Uygulama sürecinde bazı çocukların zaten ilgilerinin olduğu ve bu ilginin giderek arttığı, bazı çocukların da farklı sebeplerden (anadilinin farklı olması, dikkat sorunları, uyarıcı ile karşılaşmamış olmaları vs) ses bilgisel farkındalık ile ilgili farkındalıklarının yeni olduğu gözlemlendi. Uygulamanın ilk haftası araştırmacı öğretmen günlüğünden: “Kendi isminin başladığı sesi bilen çocuk sayısı dördü. Çocuklar isimlerinin başlangıç seslerini farkına varmaları desteklendi. Kendi isimlerinin başlangıç sesiyle başka isimler buldular. Bu süreç çocukların hoşuna gitti.”

Araştırmacı öğretmen günlüğünden: *Ç2 öğretmenim benim adım ile arkadaşım Ç1'in adı aynı sesle başlıyor. (Kontrol listesinden ilgili beceri işaretlendi) Çocuklar uygulanan etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin dışındaki zamanlarda da ilgi ve öğrenmelerini sürdürmüşlerdir. Araştırmacı öğretmen günlüğünden : Ç9 serbest zamanda beyaz tahtaya kalemle isminin baş harfini yazdı. “Öğretmenim bak adımlı yazdım” dedi. Ben de ismin ilk harfini yazmışsın, isminin sonunda hangi ses var söyleyebilir misin? dedim. Biraz düşündü ben de hadi birlikte bakalım dedim ve isminin son sesini hissetmesini destekledim. (Kontrol listesinden ilgili beceri işaretlendi.)*

Hikaye sonrası etkinlik için hazırlanan sesli harfler ile başlayan görselleri (a-aslan, e-elma, ı-ispanak vs) ertesi gün çocuklar oyunlarında kullandılar.

Araştırmacı öğretmen günlüğünden: *“Tombik Ayı Teşekkür Ediyor, kitabındaki kafiyelere okuma esnasında ses tonuyla vurgu yapıldı. Kafiye oyunu için hazırlanan kartlar çocuklar için ilgi çekiciydi. Ancak oyunu kavrama sürecinde desteğe ihtiyaçları oldu.”*

Bu çalışmanın en güzel tarafı, çalışmanın eylem araştırması olarak planlanarak, etkileşimli okuma programını, sınıf öğretmeni olduğum gruba uygulanmış olmasıdır. Uygulama süreci dışında diğer gün ve etkinliklerde ses bilgisel farkındalık becerilerini destekleme ve çocukların gelişim ve ilgilerini gözlemleme fırsatlarının olması çalışmanın kısa sürede etkili bir sonuç vermesini sağlamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve sonuç

Bu araştırmada, Etkileşimli Kitap Okuma Programının 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada yer alan çocukların ses bilgisel farkındalığı hazırlanan etkileşimli kitap okuma uygulamasından önce ve sonra değerlendirilerek karşılaştırılmıştır. Bu bölümde, alan yazındaki çalışmalar ile araştırmadan elde edilen bulgular karşılaştırılarak tartışılmıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar ışığında oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

Etkileşimli kitap okuma programını uygulamadan önce çalışma grubunda yer alan çocuklara ön test uygulanmıştır. Ön test sonuçları incelendiğinde 54 maddelik ses bilgisel farkındalık testinden (ön-testte) en yüksek puanı alan çocuğun 31 puan, en düşük puanı alan çocuğun 5 puan aldığı görülmektedir. Etkileşimli kitap okuma programı 6 haftalık bir uygulama olarak gerçekleştirilmiştir. Etkileşimli kitap okuma programı için erken okuryazarlık becerilerini desteklemesi dikkate alınarak 6 hikaye kitabı ve uygulamada hedef kelimeler dijital görsellerle ve çocukların seviyelerine uygun “çocuk dostu” terimlerle açıklanmıştır. Uygulama haftanın üç günü (Pazartesi-Çarşamba-Cuma) gerçekleştirilmiştir. Etkileşimli kitap okuma uygulamaları sırasında hedef kelimelerle ilgili yazılı veya dijital görseller kullanılarak çocukların dikkatini çekilerek aktif katılım sağlandığı için hikayeleri ilgiyle ve merakla dinledikleri; etkileşimli kitap okuma uygulamalarına başlamadan önce çocukların ses bilgisel becerilere dayalı sorular sormazken, uygulamalara başladıktan sonra özellikle ses bilgisel farkındalığı diğer çocuklara göre iyi olan çocukların ilk uygulamadan itibaren, ses bilgisel farkındalığı düşük olan çocukların diğer haftadan itibaren ses bilgisel farkındalıklarının arttığı gözlenmiştir. Erken okur yazarlık becerilerinin diğer alt başlıkları olan; yazı farkındalığı, alfabe- harf bilgisi, anlama becerileri gibi becerilerde de gözlemlenen farkındalık ve beceri artışları olmuştur. Kıyafetlerinde, çantalarında, sınıf içinde yer alan harflere işaret ettikleri (alfabe- harf bilgisi) , yazılarla ilgili sorular sordukları (yazı farkındalığı), uygulamalar sırasında ele alınan harfleri çevrelerinde bulup işaret ettikleri, kendi isimlerini yazma girişimlerinde buldukları gözlenmiştir. Örneğin; anadili eğitim dilinden farklı olan Ç11 uygulamanın ikinci haftasında “Öğretmenim arkadaşım ile benim adım aynı sesle başlıyor” demiştir. Ç7 hedef kelimelerden biri olan ve anlamını daha önce bilmediği “gözlerine inanmamak”

deyimini ilgili sonraki günlerde “öğretmenim arkadaşım resmimi görünce gözlerine inanamadı” demiştir. Çocukların etkinliklerde yer alan hedef kelimeleri günlük yaşamda daha sık kullanmaya başladığı gözlenmiştir.

Ergül vd. (2013) tarafından düşük sosyo-ekonomik durum sebebiyle risk grubunda olan çocukların erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi için müdahale programı olarak EKOP uygulanmış ve etkililiği araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, EKO programlarının erken okuryazarlık becerilerini desteklediğini göstermiştir. İzleme çalışması da son aşama olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda etkileşimli kitap okuma uygulamalarına katılan çocukların, katılmayan yaşlılarına göre okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde daha yüksek başarı gösterdikleri bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, düşük sed nedeniyle risk grubunda olan çocuklara uygulanan Etkileşimli kitap okuma programının kısa vadede dil ve erken okuryazarlık becerileri, uzun vadede ise okuma ve okuduğunu anlama becerileri üstünde etkili olduğunu göstermiştir.

Akoğlu vd. (2014) nin yaptığı araştırma, gelişimleri dış faktörlerle risk altında bulunan, çocuklara etkileşimli kitap okuma programının dil becerileri üstünde etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların halihazırdaki gelişimsel performanslarını desteklediği, okulöncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerini etkileşimli kitap okuma uygulamalarının artırdığı, çalışma grubunda yer alan çocukların farklı sözcük sayıları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Özetle, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklara uygulanan Etkileşimli kitap okuma programının, ses bilgisel farkındalığa etkisinin olduğu gözlenmiştir ve yapılan araştırmalar bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi sosyokültürel gelişim içinde günden güne artan bir önem kazandığı ve bu becerilerin çocuğun bulunduğu çevreden ayrı değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir (Şahin, 2015, s.108). Çalışma grubunda yer alan çocukların ön test sonuçlarına ve uygulamalar sırasındaki araştırmacı öğretmen günlüklerine bakıldığında ses bilgisel farkındalık düzeylerinin, hazır bulunuşluklarının birbirinden farklı olduğu gözlenmiştir. Bu farklılığı oluşturmada ön yaşantıların ve evdeki okuryazarlık ortamlarının etkisi olduğu düşünülmektedir. (Baykan, Temel, Ömeroğlu, Bulduk, Ersoy, Avcı, Turla, 1995).

Turan ve Akoğlu'un (2011) yaptığı araştırmada ses bilgisi farkındalık öğretiminin ses bilgisi farkındalık becerilerini desteklediği tespit edilmiştir. Çocukların ses bilgisi farkındalıklarının yaşla birlikte arttığı ve kelimeyi seslere ayırma ve verilen sesin

sonda olduğu kelimeyi bulma gibi sesbirim farkındalıkla ilgili becerilerin ancak birinci sınıfta okumayı öğrendikten sonra edinildiği gözlenmiştir (Şimşek, 2011, s.21)

Ersoy ve Bayraktar (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre çocukları kitapla buluşturma ve çocuklara kitap okumanın çoğu zaman anneler tarafından yapıldığı, annenin öğrenim seviyesi ile bilinç seviyesinin paralel arttığı, eğitim seviyesi yüksek olan annelerin çocuklarına kitap seçme ve sunma konusunda daha bilinçli oldukları, anne öğrenim düzeyi düştükçe kitap seçme ve sunma konusundaki bilinç düzeyinin de düştüğü görülmektedir.

Okulöncesi dönemin okuryazarlık anlamında zengin yaşantıların yer aldığı bir dönem olmasına karşın düşük sosyo-ekonomik ve kültürel seviyedeki ailelerin kısıtlı imkanları sebebiyle çocuklarının eğitim desteklerini olumsuz anlamda etkiledikleri, okur yazarlık ile ilgili becerilerini destekleyici etkinliklere daha az yer verdikleri belirtilmektedir (Özbek Ayaz, 2015). Okulöncesi dönem çocukların çevresiyle çok fazla etkileşim halinde olduğu, gelişim alanlarında hızlı gelişimlerin olduğu, okuryazarlık becerileri açısından zengin yaşantıların gerçekleştirilebileceği bir dönem olduğu ve çocuğun okuryazarlık deneyimleriyle, bulunduğu çevrenin okuryazarlık düzeyinin paralellik gösterdiği belirtilmektedir (Karaman, 2013). Resmi eğitime başladıklarında düzenli olarak kitap okunan çocukların okuma-yazma eğitimine bir adım önde başladıkları ifade edilmektedir.

Erken çocukluk döneminde okuma becerilerinin edinilmesi ve gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, bu sürece zemin oluşturan okuma başarısını anlamlandıran bilişsel süreçler olduğunu ortaya koymaktadır. Fonolojik işleme becerileri okuma yazmanın temelini oluşturan yeterliliklerden biridir. fonolojik işleme becerisi, yazılı dilin analiz sürecinde etkin olarak kullanılır. Ayrıca okumanın öğrenilmesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Her biri okuma başarısı ile farklı düzeylerde ilişkili olan fonolojik işleminin üç temel bileşeni; sesbilgisel farkındalık, fonolojik bellek ve hızlı isimlendirmedir. Alanyazında okuma becerilerindeki karşılaşılan zorlukların büyük bir kısmının, fonolojik işlemede görülen güçlüklerden kaynaklandığı öne sürülmektedir. (Ergül vd., 2020). Bu açıdan araştırma bulgularını ele aldığımızda resmi eğitime başlayacak olan çocukların, ses bilgisel farkındalık bakımından desteklenmesi amacıyla anasınıfında uygulanacak olan özellikle etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin önemini arttırdığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında gerçekleştirilen etkileşimli kitap okuma programının, 48-66 aylık çocukların ses bilgisel farkındalık becerilerini yüksek oranda

desteklediği söylenebilir. Yapılan diğer araştırmalar bu araştırma bulgularını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Uygulanan etkileşimli kitap okuma programının ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine katkıları dikkate alındığında řu öneriler sunulabilir. Uygulanan etkileşimli okuma programının süresi göz önünde bulundurulduğunda, daha uzun bir zaman dilimini kapsayan ve daha fazla sayıda çocuğun yer alacağı bir araştırma ile ses bilgisel farkındalık becerilerine etkilerinin daha açık bir şekilde ortaya konulmasının mümkün olabileceği düşünülebilir. Araştırmanın örneklem sayısının az olması derinlemesine veri analizini ve sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamıştır. Bu gibi çalışmalarda daha geniş örnekleme ve deney ve kontrol gruplu olarak planlanan çalışmaların yapılması deney grubundaki ilerlemenin daha net görülmesini sağlayacağından bu şekilde araştırmalar yapılması önerilebilir. Bu derece etkili ve faydalı bir uygulama olan etkileşimli kitap okuma pekiştirme amacıyla ebeveyn çocuk arasında da gerçekleştirilmelidir. Bunun sağlanabilmesi için anne-babalara etkileşimli kitap okuma seminerleri verilebilir. Okuma öncesinde çocuklarının gelişim ve ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlık- planlama ve uygulama gerçekleştirilmelidir.

Araştırmacılara etkileşimli okuma programı ile çocukların farklı gelişim alanlarına yönelik uygulamalar hazırlayarak çalışmaları önerilebilir.

Ses bilgisel farkındalık becerilerinin okuma becerileri üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, erken dönemde verilen ses bilgisel farkındalık becerileri eğitiminin, gelecekteki okuma performansını artıracığı açıktır. Bu sebeple etkileşimli kitap okuma programı içinde desteklenen ses bilgisel farkındalık becerileri eğitiminin okul öncesi dönemden başlanarak verilmesinin, çocukların gelecekteki okuma performansı üzerinde önemli derecede etkisi olacağı ortadadır.

KAYNAKÇA

- Acar Şengül, E. (2019). *Erken dil müdahalesinde etkileşimli kitap okuma uygulamasının gelişimsel dil gecikmesi görülen çocuklar üzerindeki etkililiğinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Doktora Tezi, Ankara.
- Acarlar, F., Ege, P. ve Turan, F. (2002). Türk çocuklarında üstdil becerilerinin gelişimi ve okuma ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17, 63-73
- Altun, D., Taştekin Erden, F. ve Snow, C. E. (2016). *Filizlenen okuryazarlık: Okul öncesi dönem ses ve yazı farkındalığı becerilerini besleyen ev-içi kaynakların incelenmesi*. Pegem Atıf İndeksi, 505–530.
- Altun SA, Çetin ÖŞ. (2014). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 244-263
- Atan, A , Asar, H , Mumcular, F , Yüce, A , Kıraç, M , Kilimlioğlu, Ç . (2016). *Ebeveyn ve Öğretmenlerin Birlikte Hikâye Okuma Etkinliklerinin İncelenmesi* . İlköğretim Online , 15 (1) , 0-0 . DOI: 10.17051/ıo.2016.05211
- Baykan, S., Temel, Z. F., Ömeroğlu, E., Bulduk, S., Ersoy, Ö., Avcı, N. & Turla, A. (1995). *Ankara’da farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 0-6 yaş çocuklarının gelişim durumlarının incelenmesi üzerine bir araştırma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Bayraktar V, Temel Z. F (2014). Okuma yazmaya hazırlık eğitim programının çocukların okuma yazma becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 8 - 22.
- Bayraktar, V. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının yazı farkındalığı becerilerinin çocuk ve ebeveyn Değişkenleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(196).
- Yıldız Bıçakçı, M , Er, S , Aral, N . (2018). Etkileşimli öykü kitabı okuma sürecinin çocukların dil gelişimi üzerine etkisi . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 26 (1) , 201-208 . DOI: 10.24106/kefdergi.375865
- Çelebi Öncü, E . (2016). Anne-baba ve çocuğun etkileşimli kitap okumasının okul öncesi çocuklarının sosyal durumlara yönelik yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* , 4 (4) , 489-503 . DOI: 10.16916/aded.8970
- Çelenk S. (2003). İlkokuma-yazma öğretiminde kuluçka dönemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 75-80.
- Çetin, A. (2019). *Erken okuryazarlık becerileri eğitim programının erken okuryazarlık ve erken matematik becerileri üzerine etkisinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Doktora Tezi, Ankara,

- Efe, M. ve Temel, Z. F. (2018). Okul öncesi dönem 48-66 ay çocuklarına etkileşimli kitap okuma programı'nın yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 257–283. doi:10.24130/eccd
- Erdoğan, Ö. 2009. *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerileri ile okuma ve yazma Becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergül, C., Ökcün Akçamuş, M. Ç., Akoğlu, G., Bahap Kudret, Z., Kılıç Tülü, B., Demir, E., & Okşak, F. E. (2020). Türkçe konuşan çocuklarda fonolojik işleme becerileri ilk okuma performansını yorduyor mu? Boylamsal sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2020062765
- Ergül, C , Sarıca, A , Akoğlu, G . (2016). Etkileşimli kitap okuma: dil ve erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde bir yöntem . Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* , 17 (02), 193-206 . DOI: 10.21565/özeleğitimdergisi.246307
- Ergül, C., Akoğlu, G., Karaman, G., & Sarıca, A. D. (2017). Anasınıfında uygulanan etkileşimli kitap okuma programının sonraki okuma becerilerine etkisi: İzleme çalışması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* [Journal of Theoretical Educational Science], 10(2), 191-219
- Feyman Gök, N. (2013). *Anaokullarında erken okuryazarlık çevresinin değerlendirilmesi ve sınıf ortamının çocukların erken okuryazarlık davranışlarına etkisi*. (Tez No. 333426). (Doktora tezi).
- Gökkuş, İ. (2016). *Erken okuryazarlık becerilerinin gelişiminde ses bilgisi farkındalık programının etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işıkoğlu Erdoğan, N . (2016). Erken Çocukluk Döneminde Çocuk-Ebeveyn Birlikte Okuma Etkinliklerinin İncelenmesi . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 24 (3) , 1071-1086 .
- Özbek Ayaz C. (2015). *Ailelerin, okul öncesi dönemdeki çocuklarının okuryazarlık becerilerini desteklemek için kullandıkları okuryazarlık uygulamalarının incelenmesi: Tekirdağ ili örneği* (Yüksek Lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale).
- Özbek Ayaz, C., Güleç, H. & Şahin, Ç. (2017). Ailelerin, çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdikleri okuma aktivitelerinin düzeyini belirleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-19.
- Parpucu, N., & Dinç, B. (2017). Seslerin renkli dünyası programının okul öncesi çocukların fonolojik farkındalık becerileri üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192).

- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitapevi
- Sümbüloğlu, K. & Sümbüloğlu, V. (2002), *Biyostatistik*, (54-56), Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Şahin, F. (2015). *Dil ve erken okuryazarlık*. F. Temel (Ed.), Erken okuryazarlık gelişimini destekleyici unsurlar içinde (s.105-125). Ankara: Hedef CS.
- Şahin, İ. T., Sak, R. & Tuncer, N. (2013). Okulöncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1691-1713.
- Şimşek, Ö. (2011). *60-72 aylık çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin gelişiminde okuma yazmaya hazırlık programının etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taşkın, N. , Sak, R. & Şahin Sak, İ. (2015). Okul Öncesi Dönemde Okuma Yazma Öğretimi: Öğretmen Görüşleri . Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal , *Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı*
- Tetik, G , Işıkoğlu Erdoğan, N . (2017). Diyaloğa dayalı okumanın 48-60 aylık çocukların dil gelişimine etkisi . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 25 (2) , 535-550 .
- Turan, F., & Akoğlu, G. (2011). Okul öncesi dönemde ses bilgisi farkındalık eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161).
- Ulutaş Avcu, A , Aksoy, A . (2016). Altı yaş çocuklarının ilkokula geçişte okuduğunu anlama becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi . *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 215-228 . DOI: 10.16916/aded.44494
- Üstün, E. (2007). *Okul öncesi çocuklarının okuma yazma becerilerinin gelişimi*. İstanbul: Morpa.
- Yalavaç, N. (2020). *Etkileşimli kitap okumanın erken okuryazarlık becerilerine etkisi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Yalman, F. (2020). *Kütüphanede verilen kitapların eğlenceli dünyası eğitim programının çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi*. Karabük Üniversitesi Yüksek Lisans Eğitim Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Whitehurst, G. J., Epstein, J. N., Angell, A. L., Payne, A. C., Crone, D. A., & Fischel, J. E. (1994). *Outcomes of an emergent literacy intervention in Head Start*. Journal of Educational Psychology, 86(4), 542-555.
- Yıldız Bıçakçı, M , Er, S , Aral, N . (2018). Etkileşimli öykü kitabı okuma sürecinin çocukların dil gelişimi üzerine etkisi . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 26 (1) , 201-208 . DOI: 10.24106/kefdergi.375865

Yıldırım, A ve Şimşek, H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları

EKLER

Ek-1 Eobda Kullanım İzni

TEMEL EĞİTİM BÖLÜMÜ
 Department OF Elementary Education

07.08.2021

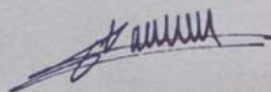
Sayın Sema KAVCAR,

Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nın Geliştirilmesi (2013, 2016)* isimli çalışmamın, ilgili yerlerde kaynak gösterilmek şartıyla kullanılması uygun bulunmuştur.

Etkileşimli Kitap Okumanın

Bu ölçme aracı sadece "*Erken Okuryazarlık ve Etkisi.....*" isimli çalışmada kullanılabilir ve başkalarına verilemez. Araştırmanın tamamlanmasının ardından bir örneğinin tarafıma gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla

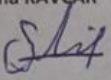
Araştırmacı
Dr. Gökçe KARAMAN BENLİ
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

*Karaman, G.(2013). *Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracı'nın geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi. Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

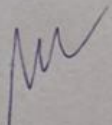
**Karaman, G. ve Aytar, A.G. (2016). Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracı'nın (EOBDA) geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 516-541. doi: <http://dx.doi.org/10.17860/efd.02080>.

Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nın Geliştirilmesi (2013*, 2016**) isimli çalışma belirttiğim dışında başka bir çalışmada, izin alınmadan kullanılmayacak ve tarafımdan başkalarına verilmeyecektir.

Araştırmacı Adı-Soyadı ve İmza
Sema KAVCAR

Danışman Adı-Soyadı ve İmza
Prof. Dr. Nesrin Işıkoğlu ERDOĞAN

Ek-2 Ses Bilgisel Farkındalık Becerileri Kontrol Listesi

1. Aynı sesle başlayan sözcükleri eşleştirir.
2. Uyaklı sözcükleri eşleştirir.
3. Sözcüklerin başlangıç seslerini farkeder.
4. Verilen sözcüğün başlangıç sesini bulur.
5. Uyarıcı sesle başlayan sözcük üretir.
6. Aynı sesle başlayan sözcük üretir.
7. Verilen sözcükten başlangıç sesini atar.
8. Verilen sözcükten hece atar.
9. Verilen uyarıcı sesleri birleştirir.

Ek-3 Meb Uygulama İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-34363242
Konu : Anket Uygulama İzni

11/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 21.09.2021 tarihli ve 102951 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi (i.ö.)

Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sema KAVCAR, "Etkileşimli Kitap Okumanın 48-66 Aylık Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisi" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını ilgi yazı gereği Müdürlüğümüze yazılı olarak Honaz ilçesinde bulunan Cumhuriyet İlkokulunda öğrenim gören ana sınıfı öğrencilere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitimin 2021/2022 eğitim-öğretim yılı içinde tam olarak başlamasıyla birlikte denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim
Müdürü

OLUR
11/10/20
21
Hakkı ÜNAL

EK-4 Veli İzin Formu

Şayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Etkileşimli Kitap Okuma Programının, Ses bilgisel farkındalık becerisine etkisi" adıyla, Kasım-Aralık 2021 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Etkileşimli Kitap Okuma Programının, Ses bilgisel farkındalık becerisine etkisinin incelenmesi

Araştırma Uygulaması: Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Sema Kavcar
İletişim bilgileri : 0 544 857 77 77

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi

.....
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :
Telefon Numarası:

EK-5 Etkileşimli Kitap Okuma Etkinlik Planı Örneği

ETKİNLİK PLANI 4

A Sesi ile Başlayan Kelimeler

Etkinlik Türü: Türkçe, Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları, Oyun Etkinliği

Materyaller: Hikaye kitabı (Uykusuz Bir Gece), a harfi ile başlayan nesne ve hayvan resimleri, hedef sözcükler ile ilgili resimler

Hikaye Kitabının Künyesi: Kitabın Adı: Uykusuz Bir Gece Yazan ve Resimleyen: Jill MURPHY Yayın evi: Mandolin (2. Okuma)

Sözcük ve Kavramlar: Ayı, uykuya dalmak, horlamak, baykuş, kirpi, gece, sesli-sessiz

Kazanım ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim

K1 Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

G1 Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

K2 Algıladıklarını hatırlar.

G1 Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.

G2 Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Dil Gelişimi

K2 Sesini uygun kullanır.

G4 Konuşurken/şarkı söylerken sesinin şiddetini ayarlar.

K9 Sesbilgisi farkındalığı gösterir.

G1 Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler.

G3 Aynı sesle başlayan sözcükler üretir.

K10 Görsel materyalleri okur.

G4 Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.

K12 Yazı farkındalığı gösterir.

G2 Gördüğü yazının ne ile ilgili olduğunu tahminen söyler.

ÖĞRENME SÜRECİ

Hikaye Öncesi: Öğretmen çocuklara ayılarla ilgili bilmeceleri sorar.

Ormanda ininde yaşarmış, kışları uzun bir uykuya dalarmış. (Ayı)

Dağda gezer bal arar, kış oldu mu uykuya o yatar...

Oyuncak ayılar neden hiç acıkmaz? (Çünkü içleri hep doludur.)

Hangi ayı hiç uyumaz? (Oyuncak Ayı)

Uygulama süreci: Öğretmen “*Şimdi hikaye zamanı*” diye seslenerek çocukların dikkatini çeker. Okunacak kitap çocuklara gösterilir ve sorulur: “*Kitabı hatırladınız mı çocuklar? Kitabın adı neydi?*” gibi sorularla kitaba giriş yapılır. (Hikaye esnasında çocuklara sorulması planlanan sorular yazılarak yapışkan notlar yardımıyla ilgili sayfalara yapıştırılırlar.) Okuma süresi boyunca hatırlamaya yönelik ve açık uçlu sorular sorulur. “*Önce Bay Ayı mı Bayan Ayı mı uykuya daldı? Bebek Ayı yatağında ne taklidi yapıyordu? Salondaki saat nasıl bir saatti? Mutfakta hangi sesleri duymuştun? Sence uyumak için en uygun yer neresidir? Bay Ayı ykuya dalmayı kolaylaştıracak neler yapabilir?*” gibi sorular sorulabilir. *Çocukların yanıtları genişletilir. Çocukların yanıtlarına göre sorular eklenebilir ya da çıkarılabilir.*

Hikaye Sonrası: Öğretmen hazırlamış olduğu a sesi ile başlayan nesne ve hayvanların olduğu görselleri hazırlar. Öğretmen a sesi ile başlayan görsellerden (örn aslan) birini alır ve çocuklara şöyle der; Çocuklar ben bu resmi en aşağıda tuttuğumda fısıltıyla, ortada tuttuğumda normal sesle biraz yukarıda bağırarak, en yukarıda çığlık atarak resimdeki görselin adını söyleyeceğiz. A sesi ile başlayan görseller yönerge doğrultusunda oyun sürdürülür.

DEĞERLENDİRME:

- Bilmecelerin cevaplarını bulmakta zorlandın mı?
- Bay Ayı gibi senin de uyuyamadığın oldu mu?
- Uykuya dalmak için ne yaparsın?
- Uyuyamazsan ne yaparsın?
- Uyuyamayan Bay Ayı senin yanına gelse ne tavsiye edersin?
- Bu hikayeyi yeniden anlatsan neyi değiştirmek isterdin?
- Oynadığımız oyun eğlenceli miydi?

Ek-6 Uygulamada Kullanılan Hikaye Kitapları

1. **Kitabın Adı:** Uykusuz Bir Gece **Yazan ve Resimleyen:** Jill MURPHY **Yayın evi:** Mandolin
2. **Kitabın Adı:** Tombik Ayı Teşekkür Ediyor **Yazan:** Karma Wilson **Resimleyen:** Jane Chapman **Yayınevi:** Pearson
3. **Kitabın Adı:** Sopa ile Taş **Yazan:** Beth Ferry **Resimleyen:** Tom Lichtenheld **Yayın evi:** Beyaz Balina
4. **Kitabın Adı:** Nerede Bu Muzlar? **Yazan-Resimleyen:** Jane Massey **Çeviren:** Sima Özkan **Yayın evi:** Beta Kids
5. **Kitabın Adı:** Ben Bir Kediym **Yazan ve Resimleyen:** Galia Bernstein **Türkçeleştiren:** Olcay Mağden Ünal **Yayınevi:** Uçanbalık
6. **Kitabın Adı:** Yazı Yazan İnekler **Yazan:** Doreen Croin **Resimleyen:** Bets Lewin **Yayın evi:** Beyaz Balina

ÖZGEÇMİŞ